

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

CONSIDERAȚII ÎN LEGĂTURĂ CU STABILIREA FILIAȚIEI FAȚĂ DE MAMĂ

Ioana NICOLAE

Universitatea Transilvania din Brașov
Facultatea de Drept

Abstract

Establishing the child's filiation with the mother represents a fundamental right of the child and the mother. In this study we have analyzed the modalities in which the filiation with the mother can be established, respectively by recording the birth of the child, its recognition by the mother and establishing the filiation by judicial decision, with the indication that these modalities refer both to the child in the marriage and to the child result from outside the marriage.

Keywords: *parentage to the mother, birth registration, recognition of the child, court decision to recognize the filiation with the mother.*

1. Modalități de stabilire a maternității

Potrivit art. 408 alin. 1 C. civ., filiația față de mamă rezultă din faptul nașterii; ea se poate stabili și prin recunoaștere sau prin hotărâre judecătorească. Precizăm că teza I a acestui text legal se referă deopotrivă atât la copilul rezultat din căsătorie, cât și la copilul rezultat din afara căsătoriei. Așadar, ca regulă, filiația față de mamă rezultă din însăși faptul nașterii.

Ca modalități de stabilire a filiației față de mamă indicăm înregistrarea nașterii copilului, stabilirea filiației prin recunoaștere, precum și stabilirea filiației prin hotărâre judecătorească. În cele ce urmează vom analiza modalitățile de stabilire a filiației față de mamă.

Așa cum s-a arătat în doctrină¹, filiația față de mamă presupune întrunirea a două elemente distincte, și anume, împrejurarea că femeie indicată drept mama copilului a născut, precum și identitatea copilului născut cu cel despre a cărui filiație este vorba.

2. Stabilirea filiației față de mamă prin înregistrarea nașterii

Potrivit art. 17 alin. 3 din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, declararea nașterii se face în termen de 15 zile pentru copilul născut viu și în termen de 3 zile pentru copilul născut mort. Termenele se socotesc de la data nașterii. În cazul în care copilul născut viu a decedat înăuntrul termenului de 15 zile, declararea nașterii se face în termen de 24 de ore de la data decesului. Pentru copilul născut mort se întocmește numai actul de naștere.

Același text legal, prin prevederile alin. 1 stabilește că întocmirea actului de naștere se face la serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor sau, după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale în a cărei rază s-a produs evenimentul, pe baza declarației verbale a persoanelor prevăzute la art. 19², a actului de identitate al mamei și al declarantului, a certificatului medical constatator al nașterii și, după caz, a certificatului de căsătorie al părinților.

Este posibil ca declararea nașterii să nu fie făcută în temenele stabilite de art. 17 alin. 3 din Legea nr. 119/1996, fiind vorba despre o înregistrare tardivă a nașterii. În aceste caz există două texte legale care reglementează această ipoteză. Astfel, potrivit art. 20 alin. 1 din aceeași lege, când declarația de naștere a fost făcută după expirarea termenelor prevăzute de art. 17 alin. (3), înăuntrul termenului de un an de la naștere, întocmirea actului de naștere se face cu aprobarea primarului, respectiv a șefului misiunii diplomatice sau al oficiului consular de carieră.

Este de asemenea posibil ca declararea nașterii să nu fie făcută nici în termenul de un an de la naștere. În acest caz, potrivit art. 21 alin. 1 din aceeași lege, când declarația a fost făcută după trecerea unui an de la data nașterii, întocmirea actului se face în baza hotărârii judecătorești definitive și irevocabile, care trebuie să conțină toate datele necesare întocmirii actului de naștere.

Ulterior înregistrării nașterii, fie că acest lucru se face în termen sau în ipoteza înregistrării tardive, se va proceda la întocmirea actului de naștere și în baza

¹ M. Avram, *Drept civil. Familia*, ed. a 2-a revizuită și adăugită Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 379.

² Art. 19 din Legea nr. 119/1996 – Au obligația de a face declarația de naștere oricare dintre părinți, iar dacă, din diferite motive, nu o pot face, obligația declarării revine medicului, persoanelor care au fost de față la naștere, personalului desemnat din unitatea sanitară în care a avut loc nașterea sau oricărei persoane care a luat cunoștință despre nașterea copilului.

acestui a certificatului de naștere. Pentru întocmirea actului de naștere sunt necesare următoarele: declarația oricăruia dintre părinți, sau în lipsa acesteia a uneia dintre persoanele menționate la art. 19 din Legea nr. 119/1996, actul de identitate al declarantului, certificatul constatator al nașterii eliberat de unitatea medicală unde a avut loc nașterea iar dacă părinții sunt căsătoriți, certificatul de căsătorie al acestora. Așa cum s-a afirmat în literatura de specialitate³, actul de naștere întocmit pe baza înregistrării nașterii în temeiul certificatului constatator al nașterii reprezintă dovada prin excelență a filiației față de mamă.

3. Stabilirea filiației față de mamă prin recunoaștere

Potrivit art. 415 alin. 1 C. civ., dacă nașterea nu a fost înregistrată în registrul de stare civilă sau copilul a fost trecut în registrul de stare civilă ca născut din părinți necunoscuți, mama îl poate recunoaște pe copil.

Recunoașterea este actul prin care o femeie mărturisește legătura de filiație dintre ea și un copil pe care-l declară că este al său⁴.

Formele în care se poate realiza recunoașterea sunt: declarație la serviciul de stare civilă, înscris autentic sau testament, astfel cum stabilește textul art. 416 C. civ.

Așadar prima ipoteza în care poate interveni recunoașterea copilului de către mama sa privește situația în care nașterea nu a fost înregistrată în registrul de stare civilă. Poate fi vorba despre lipsa registrelor de stare civilă sau ipoteza în care mama a omis să declare nașterea, precum și situația în care mama a făcut declarația însă ofițerul de stare civilă a omis să procedeze la înregistrarea nașterii. Este de precizat că în acest din urmă caz nu mai este necesară o nouă recunoaștere a copilului ci se va proceda la întocmirea ulterioară a actului de naștere pe baza declarației de recunoaștere a mamei⁵.

Cea de-a doua ipoteză în care poate interveni recunoașterea privește situația în care copilul a fost trecut în registrul de stare civilă ca născut din părinți necunoscuți. Această ipoteză se referă la copilul găsit, precum și la cel abandonat în maternitate a cărui mamă nu are identitatea stabilită.

Recunoașterea copilului este posibilă atât în privința copilului minor, cât și a copilului major. Copilul decedat poate fi recunoscut numai dacă a lăsat descen-

³ M. Avram, *Drept civil. Familia*, ed. a 2-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 381.

⁴ A. Bacaci, V.C. Dumitrache, C.C. Hageanu, *Dreptul familiei*, ed. 7, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 188.

⁵ A se vedea, în același sens, M. Avram, *Drept civil. Familia*, ed. a 2-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 381; A. Bacaci, V.C. Dumitrache, C.C. Hageanu, *Dreptul familiei*, ed. 7, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 190.

denți firești, astfel cum stabilește art. 415 alin. 3 C. civ. De asemenea, se apreciază că poate fi recunoscut și copilul conceput, cu condiția ca la naștere să se găsească în una din situațiile prevăzute de art. 415 alin. 1 C. civ.⁶

4. Stabilirea filiației față de mamă prin hotărâre judecătorească

Avem în vedere în acest caz acțiunea copilului ori a moștenitorilor acestuia, introdusă împotriva mamei, când filiația acestuia față de mamă nu a putut să fie stabilită în condițiile legii⁷. Cu alte cuvinte este avută în vedere situația în care mama nu recunoaște copilul, deci a cărui maternitate nu este stabilită, când copilul ori moștenitorii acestuia pot promova o acțiune în justiție pentru a stabili filiația față de mamă. În ipoteza copilului care nu are capacitate de exercițiu, potrivit art. 423 alin. 1 C. civ., dreptul la acțiunea în stabilirea filiației față de mamă aparține copilului și se pornește, în numele acestuia, de către reprezentantul său legal. Copilul care are capacitate de exercițiu restrânsă va promova personal acțiunea, fiind asistat de ocrotitorul legal. În ceea ce-i privește pe moștenitorii copilului, aceștia vor putea continua acțiunea deja promovată de copil ori vor putea iniția ei înșiși un astfel de demers judiciar, după caz, potrivit art. 423 alin. 2 C. civ. Tot în acest context trebuie însă menționat că legitimitate în promovarea unei astfel de acțiuni în justiție are și procurorul, în temeiul art. 92 alin. 1 C. pr. civ.

Acțiunea în justiție având acest obiect se promovează împotriva pretinsei mame, iar dacă aceasta a decedat împotriva moștenitorilor pretinsei mame, potrivit art. 423 alin. 3 C. civ.

Potrivit art. 422 C. civ., în cazul în care, din orice motiv, dovada filiației față de mamă nu se poate face prin certificatul constatator al nașterii ori în cazul în care se contestă realitatea celor cuprinse în certificatul constatator al nașterii, filiația față de mamă se poate stabili printr-o acțiune în stabilirea maternității, în cadrul căreia pot fi administrate orice mijloace de probă.

În alte cuvinte legea recunoaște admisibilitatea acțiunii în stabilirea maternității atunci când din orice motiv, dovada filiației față de mamă nu poate fi făcută prin certificatul constatator al nașterii. Certificatul medical constatator al nașterii este documentul eliberat de unitatea medicală în care a avut loc nașterea iar în ipoteza în care nașterea nu a avut loc într-o unitate medicală specializată, acesta va fi eliberat de către medicul de familie la care mama este în evidență. Cu titlu exem-

⁶ E. Florian, M. Avram (coordonatori), *Fișe de drept civil. Dreptul familiei*, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 168.

⁷ A se vedea G. Boroi, I. Nicolae în lucrarea în G. Boroi, C.A. Angheliescu, B. Nazat, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a 4-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 948.

plificativ, această primă ipoteză poate interveni în următoarele situații: copilul a fost înregistrat ca având părinți necunoscuți, nașterea copilului nu a fost înregistrată, din alte motive decât omisiunea ofițerului de stare civilă ori în ipoteza în care s-a admis o acțiune în contestarea recunoașterii de maternitate.

Cea de-a doua ipoteză reglementată în cuprinsul art. 422 C. civ., are în vedere situația în care se contestă realitatea celor cuprinse în certificatul constatator al nașterii. În acest caz trebuie însă să nu existe concordanță între actul de naștere și posesia de stat. Menționăm că nu este necesar să se introducă două acțiuni separate, ci, prin aceeași acțiune, se poate contesta realitatea celor cuprinse în certificatul de naștere și reclama o altă stare civilă⁸.

Dacă acțiunea în stabilirea maternității este promovată de copil, dreptul la acțiune este imprescriptibil în timpul vieții copilului, potrivit art. 423 alin. 4 C. civ. Dacă însă copilul a decedat înainte de a introduce acțiunea, moștenitorii săi pot să o introducă în termen de un an de la data decesului, potrivit art. 423 alin. 5 C. civ.

În ceea ce privește probațiunea, textul art. 422 C. civ. indică faptul că pot fi administrate orice mijloace de probă pentru a stabili maternitatea unui copil.

Admiterea acțiunii are drept efect schimbarea cu efect retroactiv a stării civile a copilului, care va deveni copil cu filiația stabilită față de mamă. Este posibil ca respectivul copil să devină copil cu filiația stabilită față de ambii părinți, când spre exemplu avea deja stabilită paternitatea prin recunoaștere sau mama era căsătorită la data la care a avut loc concepția sau nașterea copilului. De asemenea, admiterea acțiunii în stabilirea maternității mai produce efecte cu privire la numele de familie al copilului, la exercitarea autorității părintești, la obligația de întreținere, la locuința copilului etc.⁹

5. Concluzii

Stabilirea filiației față de mamă reprezintă, astfel cum am precizat, un drept fundamental al copilului și deopotrivă al mamei. Acest drept se circumscrie interesului general al cunoașterii identității fiecărei persoane. Studiul a analizat modalitățile de stabilire a filiația copilului față de mama sa, respectiv înregistrarea nașterii copilului, recunoașterea acestuia precum și stabilirea filiației prin hotărâre judecătorească.

⁸ G. Boroi, I. Nicolae în lucrarea în G. Boroi, C.A. Angheliescu, B. Nazat, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a 4-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 948.

⁹ G. Boroi, I. Nicolae în lucrarea în G. Boroi, C.A. Angheliescu, B. Nazat, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a 4-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 949.

Bibliografie:

- G. Boroș, C.A. Anghelescu, B. Nazat, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a 4-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2019
- M. Avram, *Drept civil. Familia*, ed. a 2-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2016
- A. Bacaci, V.C. Dumitrache, C.C. Hageanu, *Dreptul familiei*, ed.7, Ed. C.H. Beck, București, 2012
- E. Florian, M. Avram (coordonatori), *Fișe de drept civil. Dreptul familiei*, Ed. Universul Juridic, București, 2018

REFLECȚII ȘI CONSIDERAȚII REFERITOARE LA SĂNĂTATEA ȘI SECURITATEA ÎN MUNCĂ

Eufemia VIERIU

Conferențiar universitar doctor, Universitatea Petrol-Gaze
din Ploiești

Abstract

Safety and Health at Work as an Institution of Labor Law is a unitary set of imperative legal norms aimed at regulating the social relations that are formed with regard to the organization, development and control of the work processes in order to ensure the optimal conditions for the protection of life , body integrity and health of all participants in the process, prevention of occupational accidents and illness.

The following material presents a brief history of this legal institution as well as the specific obligations of employers and employees. Also, elements related to occupational medicine (in terms of prevention), work accidents (in terms of definition, classification, causality and research) and occupational diseases (notion, classification and risk factors) are also addressed.

Keywords: *occupational safety and health, employer obligations, occupational medicine, occupational accidents, occupational diseases, risk factors.*

Considerații introductive

Conceptul de sănătate și securitate în muncă este prima oară menționat în anul 1700 de către un medic italian, Bernardino Ramazzini, care a publicat prima lucrare ce privește sănătatea ocupațională, intitulată „De Morbis Artificum Diatriba” (Bolile muncitorilor)¹.

De atunci, a urmat o evoluție continuă a acestui concept de-a lungul timpului marcată de evenimente majore precum emiterea primei polițe de asigurare pentru accidente de muncă, în Statele Unite în 1812, la apariția primului act legislativ ce reglementa acordarea de compensații muncitorilor victime ale accidentelor de muncă în Marea Britanie în 1897, înființarea Organizației Internaționale a Muncii

¹ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1446785/> accesat la data de 01.07.2019.